

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมัยโบราณคนไทยถือกันว่า การเลือกคู่ครองเป็นหน้าที่ของบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ จึงทำให้หญิงและชายมีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองน้อย ทั้งนี้เพราะลักษณะของครอบครัวไทยเป็นแบบครอบครัวขยาย (Extended Family) ที่มีผู้อาวุโสสูงสุดเป็นใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา พ่อ แม่ เป็นต้น บุคคลเหล่านี้จึงมีส่วนในการเลือกคู่ครองอย่างมาก โดยทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องการเลือกคู่ครองให้แก่บุตรหลานของตน ฉะนั้นก่อนสมรส ผู้ใหญ่จึงมักจะสืบว่าชายหญิงคู่ไหนเหมาะที่จะเป็นคู่สมรสกันหรือไม่ จึงทำให้ชายหญิงจำนวนไม่น้อยที่ผู้ใหญ่จัดหาคู่ครองให้ ไม่เคยเห็นตัวกันมาก่อนก็มีการสมรสจึงไม่ได้เกิดจากความรัก ผู้ใหญ่มักเข้าใจว่าอยู่ด้วยกันไปก็รักกันไปเอง มีหลายครอบครัวอยู่ด้วยกันเพราะความเกรงใจผู้ใหญ่หรือขนบธรรมเนียมประเพณีบังคับ ซึ่งอีกนัยหนึ่งเรียกว่า ประเพณีคลุมถุงชน (อานนท์ อภาภิรม 2515 : 132) ดังนั้น คู่สมรสบางคู่จึงไม่มีความสุขไปตลอดชีวิต

แต่ในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่า สังคมและวัฒนธรรมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้เป็นผลเนื่องมาจาก การได้รับอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ การคมนาคมติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็วทำให้มีการ แผ่แพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ตลอดจนวิชาการด้านต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งโดยปกติสังคมที่ด้อยพัฒนามักมีแนวโน้มจะรับเอาความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและวัฒนธรรมของสังคมที่เจริญแล้วมาใช้ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี แบบแผนของประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนทัศนคติและความคิดเห็นต่าง ๆ อาทิ เช่น ค่านิยมใหม่ ๆ เกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างบทบาทของหญิงและชายในสังคม ความฝักใฝ่ในการมีอิสระเสรีภาพ ตลอดจนการมีแรงจูงใจในการแสวงหาความเป็นตัวของตัวเองตามอุดมการณ์ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

ฉะนั้น ในสภาพของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอย่างที่เป็นอยู่นี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อแบบแผนการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม อาทิ เช่น แบบแผนการเลือกคู่ครองและการสมรส ซึ่งเป็นแบบแผนหนึ่ง que เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคม และค่านิยมทางวัฒนธรรม เช่นเดียวกับแบบแผนทางขนบธรรมเนียมประเพณีอื่น ๆ ในสังคมไทย

เมื่ออารยธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมไทย ทำให้บุคคลเริ่มยอมรับว่าสถานภาพและบทบาทของหญิงและชายในสังคมมีความทัดเทียมกัน ทั้งสองฝ่ายมีอิสระเสรีในการเลือกคู่ครองมากขึ้น บิดามารดาและญาติผู้ใหญ่มีบทบาทในการเลือกคู่ครองให้แก่บุตรธิดาน้อยลง ดังนั้น บุตรธิดาส่วนใหญ่จึงมักจะเลือกคู่ครองด้วยตัวเอง โดยยึดถือเรื่องของความรักเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะมีคู่ครองและการสมรส

จากผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองและการสมรสของหนุ่มสาวในสังคมไทยหลายเรื่องสรุปได้ว่า การเลือกคู่ครองและการสมรสของหนุ่มสาวไทยในปัจจุบัน มีลักษณะกึ่งประเพณีและกึ่งสมัยใหม่ กล่าวคือ การเลือกคู่ครองของคนไทยในปัจจุบันอยู่กึ่งกลางระหว่างระบบที่บิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่เป็นผู้เลือกคู่ครองให้ กับระบบที่หนุ่มสาวมีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองเอง (Limanonda, Bhasarn อ้างใน Chai Podhisita 1987 : 72) นอกจากนี้ค่านิยมของคนไทยในสังคม ยังมีแนวโน้มที่จะแต่งงานช้าลงและอยู่เป็นโสดมากขึ้น อันเป็นลักษณะของคนในสังคมสมัยใหม่

อย่างไรก็ดีหญิงและชายในสังคมไทยยังมีความคิดก้าวหน้าไปจนถึงขั้นการรับค่านิยมทางเพศตามอารยธรรมตะวันตก อาทิ เช่น ในเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศก่อนการสมรส ซึ่งกำลังมีอิทธิพลแพร่หลายอยู่ในกลุ่มคนไทยสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มหนุ่มสาวที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งถือว่าเป็นวัยแห่งการเลือกคู่ครอง

นอกจากนี้ สตรีในยุคปัจจุบันมีการศึกษาสูงกว่าแต่ก่อน กรอบกับแนวคิดของการปกครองในระบบประชาธิปไตยและอารยธรรมตะวันตก เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคล จึงเป็นเหตุให้หญิงและชายมุ่งดำเนินชีวิตตามที่ตนเองชอบอย่างเสรีภาพมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้หญิงเริ่มมีบทบาทในการเข้าร่วมการพัฒนาสังคมในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในบทบาทและขอบข่ายความรับผิดชอบของหญิงในครัวเรือนโดยตรง รวมทั้งอาจเป็นสาเหตุทำให้แนวคิดในการให้ความสำคัญต่อการสมรสเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น อาจทำให้เกิดการหย่าร้างได้ง่ายขึ้น โดยถือว่าถ้าคู่สมรสอยู่ด้วยกันไม่มีความสุขก็อย่าอยู่ด้วยกัน

จากการสำรวจสถิติ การหย่าร้างในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา (2532) พบว่า อัตราการหย่าร้างของคนกรุงเทพมหานครจะมีเพิ่มขึ้นคือในปี พ.ศ. 2530 มี 20.20 % ซึ่งสถิตินี้ สอดคล้องกับสถิติการหย่าร้างของคนในเมืองหลวงใหญ่ ๆ ในนานาประเทศ อนึ่ง ในเรื่องนี้ วัลลภ ปิยะมโนธรรม (2532 : 60 - 62) ได้ให้ทัศนะว่า การหย่าร้างอาจมาจากการที่คนไทยมีการศึกษาสูง มีอาชีพการงานและฐานะทางเศรษฐกิจดี จึงทำให้เกิดความเป็นตัวของตัวเองมากยิ่งขึ้นและไม่สนใจในความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน การหย่าร้างจึงมีจำนวนมากขึ้น

ฉะนั้น ประเด็นที่น่าสังเกตเกี่ยวกับสถาบันครอบครัวไทยปัจจุบัน จึงได้แก่การหย่าร้าง หากอัตราการหย่าร้างมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อาจจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัวไทย ซึ่งเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กและเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งของสังคมไทย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเห็นของสตรีในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีต่อการสมรสว่า มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอย่างไร โดยผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาความคิดเห็นของสตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ทั้งนี้เพราะเป็นเมืองใหญ่ที่มีความเจริญก้าวหน้ามากรองจากกรุงเทพมหานคร โดยเลือกศึกษาเฉพาะสตรีที่มีอายุระหว่าง 20 - 45 ปี ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นซึ่งมีพัฒนาการทางความสนใจด้านการเลือกคู่ครองและการสมรสในขั้นที่จะพิจารณาถึงเรื่องเหล่านี้ ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัวไทย เพื่อเป็นแนวทางในการ ป้องกันและ

แก้ไขปัญหาลักษณะทางจิตและการปรับตัวด้านการใช้ชีวิตสมรสของสตรี ตลอดจนเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการสมรสของสตรี อันนำไปสู่การวิจัยในระดับลึกเกี่ยวกับการสมรสในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีต่อการสมรส
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการสมรสระหว่างสตรีที่เป็นโสดกับสตรีที่สมรส
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการสมรสระหว่างสตรีที่มีการศึกษาต่ำกว่าอนุปริญญา / ปริญญาตรีกับสตรีที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา / ปริญญาตรีขึ้นไป
4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการสมรสระหว่างสตรีที่มีอายุระหว่าง 20 - 35 ปี กับสตรีที่มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี
5. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการสมรสระหว่างสตรีที่มีรายได้แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความคิดเห็นของสตรีที่มีต่อการสมรส
2. ทำให้ทราบความคิดเห็นของสตรีในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีต่อการสมรส โดยพิจารณาตามสถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อายุและรายได้
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ผลการศึกษาวิจัยในการวางแผนเพื่อส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัวไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ขอบเขตประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นสตรีโสด / สมรสที่มีอายุระหว่าง 20 - 45 ปีและมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้แก่

แขวงกาวิละ เช่น ต.วัดเกต ต.หนองหอย ต.ท่าศาลา ต.หนองป่าครั่งบางส่วน ต.ฟ้าฮ่าม แขวงศรีวิชัย เช่น ต.ช้างเผือกบางส่วน ต.สุเทพ ต. พระสิงห์บางส่วน ต.ศรีภูมิบางส่วน แขวงเม็กราย เช่น ต.นายยา ต.ช้างคลาน ต.ป่าแดดบางส่วน ต.พระสิงห์บางส่วน และแขวงนครพิงค์ เช่น ต.นครพิงค์ ต.ป่าตัน ต.ช้างเผือกบางส่วน ต.ช้างม่วย ต.ศรีภูมิ

บางส่วน

2. ขอบเขตเนื้อหา

- 2.1 ศึกษาเฉพาะความคิดเห็นที่มีต่อการสมรส
- 2.2 ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการสมรส

2.3 ข้อมูลจากการรวบรวมความคิดเห็นของสตรี ระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2534
ซึ่งเป็นข้อมูลที่สตรียินดีเปิดเผย

2.4 เป็นการศึกษาในเชิงจิตวิทยาสังคม

นิยามศัพท์การวิจัย

1. ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกซึ่งวิจาร์ณญาณโดยการพูดหรือการเขียนที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตามข้อเท็จจริง ในที่นี้หมายถึงความคิดเห็นที่มีต่อการสมรส
2. การสมรส หมายถึง การที่สตรีและบุรุษอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา / หรือมีพิธีที่ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี / หรือมีการจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย
3. สตรี หมายถึง สตรีที่เป็นโสด / สมรส ที่มีอายุระหว่าง 20 - 45 ปี และมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่